

Podrobné info o oceněných a o soutěži

Vyhlášením cen na náměšt'ském zámku se uzavírá půlroční hodnocení akcí a projektů realizovaných nebo dokončených v roce 2015. Na jaře letošního roku nominovali odborníci NPÚ garantující památkovou péči v jednotlivých regionech za každý kraj jeden nebo dva dobré příklady památkové obnovy, záchrany, prezentace nebo nálezu – celkem se sešlo 25 nominací. Komise sestavená z odborníků NPÚ, zástupců muzeí, archeologů a spolupracujících institucí nominace zhodnotila a navrhla generální ředitelce NPÚ vítěze jednotlivých kategorií. Generální ředitelka se navíc rozhodla udělit dvě zvláštní ocenění a vyzdvihnout dlouholetý přínos poznání a zachování kulturního dědictví formou ceny pro osobnost památkové péče. Veřejnost si svého favorita zvolila on-line hlasováním, které v průběhu července a srpna probíhalo na webových stránkách NPÚ. Vítězové a ocenění v jednotlivých kategoriích si kromě plaket odnesli z Náměšti nad Oslavou předplatné odborného časopisu Zprávy památkové péče a roční rodinné vstupenky na všechny zpřístupněné památky ve správě Národního památkového ústavu.

V kategorii *obnova památky, restaurování* (hodnotící příkladné a zdařilé restaurování kulturní památky či její části, výtvarného díla, uměleckořemeslného díla apod.) získal ocenění **Václav Veřtát s kolektivem restaurátorů za restaurování renesančních vrat a nástěnných maleb na průčelí hlavní brány kláštera Vyšší Brod**. Cisterciácký klášter ve Vyšším Brodě založili v roce 1259 Rožmberkové a jako zřizovatelé v něm byli připomínáni téměř na každém kroku. Nedávné restaurování maleb průčelí hlavní brány přineslo objev bohaté malířské výzdoby oslavující kromě založení kláštera také Viléma z Rožmberka a jeho ženu Polyxenu, s jejichž finančním přispěním výzdoba kolem roku 1590 vznikla. Pečlivá práce na obnově maleb na průčelí brány loni skončila osazením dvoukřídlých malovaných renesančních vrat s rožmberskými pětistými růžemi, objevených na základě archivní fotografie z 80. let 20. století na půdě kláštera. Obě křídla vrat prošla náročným restaurováním a odborně ošetřeno bylo rovněž originální kování, tedy závěsy a zámek. Téměř čtyři sta let stará vrata se poté mohla vrátit na původní místo, aby svou erbovní výzdobou doplnila bohatě zdobené průčelí brány klášterního areálu.

Do kategorie *objev, nález roku* (hodnotící významný nález, objev do té doby neznámého objektu či předmětu, archeologický objev, autorské určení díla apod.) byl letos nominován pouze jeden počín a cena nebyla udělena.

V kategorii *prezentace hodnot* (v níž jsou hodnoceny výstavy, nové instalace, publikace, mediální odborná prezentace apod.) byl za dlouhodobou koncepční činnost oceněn spolek *Ochránci památek pevnosti Josefov – Ravelin No. XIV* zastoupený předsedou Milanem Libichem. Obranné prvky pevnosti Josefov, vybudované v letech 1780–1787, se po zrušení pevnosti roku 1888 přestaly udržovat a chátraly. O změnu se výrazně zasloužili až nadšenci sdružení ve spolku *Ochránci památek pevnosti Josefov – Ravelin No. XIV*. U zrodu spolku byla myšlenka na postupnou obnovu pevnostního ravelinu, ovšem činnost se postupně rozrůstala o aktivity spojené s oživováním vojenské tradice Josefova a s popularizací vojenské historie. Unikátní dělostřelecký ravelin s reduitem i budovy, konstrukce a plochy, jež s ním souvisí, obnovují od roku 1994. V roce 2014 získali do vlastnictví i zanedbaný bastion, který vyklidili a loni v něm instalovali výstavu připomínající historii československých legií; kromě toho začali pečovat o nevyužívanou městskou sýpku, v níž je nyní expozice historie vojenské lékařské péče a výstava plánové dokumentace pevnosti Josefov.

V kategorii *záchrana památky* (posuzující záchranu kulturního dědictví například nezištnou iniciativou, koupí, mobilizací dobrovolníků apod.) byli oceněni Bedřich Loos a občanské sdružení Hartenberg, kteří se zasloužili o záchranu zříceniny hradu Hartenberg v Hřebenech. Hrad Hartenberg pravděpodobně pochází z 12. století, prošel mnoha přestavbami a v průběhu 17. až 19. století se proměnil v pohodlný renesanční a později barokní zámek. Po zestátnění v roce 1945 začal chátrat; **po několika úmyslně založených požárech v letech 1984–1991** se zřítíla část **hlavního paláce**, věž přišla o krov a budovy byly téměř srovnány se zemí. Záchrany vypáleného a zpustlého hradu se ujal Bedřich Loos a zahájil práce na obnově tradičními postupy a technologiemi s využitím místních zdrojů. Hrad se také stal velmi vyhledávanou a oblíbenou základnou studentského dobrovolnictví – probíhají zde **mezinárodní kempy** za účasti dobrovolníků z Evropy i ze zámoří. Vznikla zde i stavební huť, budovaná postupně praktickým zaučením sociálně vyloučených, dlouhodobě nezaměstnaných či jinak znevýhodněných lidí. Huť rovněž obnovuje okolí hradu a další historicky hodnotné stavby v obci, jichž se Bedřich Loos ujal. Dnes Hartenberg poskytuje zázemí řadě environmentálních a vzdělávacích programů i kulturním akcím, které navštěvují tisíce zájemců.

Byla udělena také dvě zvláštní ocenění generální ředitelky NPÚ. Za záchranu a obnovu tvrze v Hradeníně ho získal Mgr. Vladimír Rišlink, ředitel Regionálního muzea v Kolíně. Tvrz s věžovým palácem v Hradeníně z druhé poloviny 14. století se na přelomu tisíciletí nacházela v havarijním stavu. Zvrat přišel v roce 2012, kdy zásluhou neúnavného úsilí Vladimíra Rišlinka získalo tvrzi Regionální muzeum v Kolíně. Především se podařilo obnovit mansardovou střechu věžového paláce. Nový krov – tedy i tvar střechy – vychází ze zaměření zaniklé renesanční konstrukce, upravené v 18. století, a z historické fotodokumentace. Novou střechu pokrývá šindel, byl obnoven profil mansardové římsy; dále byl obnoven dřevěný strop předposledního patra a konsolidovány historické omítky. Věžový palác je díky tomu připraven na další postupnou obnovu, na jejímž konci by mělo být zpřístupnění veřejnosti.

Druhé zvláštní ocenění udělila generální ředitelka NPÚ za obnovu omítek a výměnu střešní krytiny středověké tvrze v Sudkově Dole u Pacova. Získali ho Mgr. Eva Laurinová a Ing. Ivo Laurin, vlastníci a investoři. Areál v Sudkově Dole tvoří pozdně gotická věžová tvrz z přelomu 15. a 16. století upravená později na sýpku, obytný objekt a hospodářské budovy. V interiéru věže se zachovaly původní dřevěné prvky, například jeden ze čtyř existujících rámců gotických oken u nás, a také středověké omítky, odborně konzervované v roce 2001. Vlastníci nejprve zajistili výměnu střešní krytiny, která byla v havarijním stavu. Loni začali s konzervací částečně dochovaných původních vnějších omítek a jejich doplněním novými omítkami. Šlo o ukázkovou rekonstrukci tradičních postupů za použití vápenné technologie blízké se středověkým vzorům. Nové plochy omítky z kopaného písku a strhávané dřevem svou barevností, hrubostí a charakterem nanášení přirozeně splýnuly s dochovanými partiemi omítek středověkých. V průběhu prací se podařilo nalézt ve zdivu části dřevěného lešení z doby výstavby věže a jeho dendrochronologický rozbor pak pomohl zpřesnit dataci vzniku objektu. Zachráněná památka je přístupná návštěvníkům.

Plaketou pro osobnost památkové péče ocenila generální ředitelka NPÚ za celoživotní zásluhy, mimořádné výsledky a popularizaci památkové péče prof. Ing. arch. Jiřího Škabradu, CSc. Stavební historik, památkář a pedagog Jiří Škabrada se během své dlouholeté činnosti věnoval převážně typologii stavebních konstrukcí, venkovské lidové architektuře a průzkumům památek. Jeho jméno je spojeno především s výzkumem středověkých vesnic a podobou nejstarších vesnických objektů a konstrukcí, v poslední době se také zaměřuje na archivní materiály dokládající vývoj lidového stavitelství. Dlouhodobě se zasazuje o zlepšení

současné stavební produkce vesnice. Významně přispěl k zavedení plošné památkové ochrany vesnických sídel. Kromě pedagogické činnosti na několika fakultách se angažuje ve Společnosti pro obnovu vesnice a malého města a je autorem řady skript a vědeckých i popularizačních publikací o poznávání historických staveb a jejich ochraně.

Letos podruhé se k jednotlivým pozitivním počínům v oblasti památkové péče mohla vyjádřit i veřejnost, která v letních měsících rozhodla hlasováním na webových stránkách NPÚ o výherci ocenění *Památky děkují*. Nejvíce hlasů získala záchrana zříceniny hradu Templštejn u Jamolic, o níž se zasloužil její vlastník Ing. David Hamza. Templštejn založil rytířský řád templářů. Někdy po polovině 16. století už byl hrad opuštěn a na počátku našeho tisíciletí bylo neudržované sídlo v zuboženém stavu: zděné konstrukce se rozpadaly a celý areál byl zarostlý hustou náletovou vegetací, jejíž kořeny výrazně urychlovaly zkázu pozůstatků hradu. Až když v roce 2011 koupil Templštejn David Hamza, začala postupná záchrana mimořádné památky vedená snahou uchovat autentickou podobu zříceniny. Díky majiteli a dobrovolnické pomoci dalších nadšenců byl středověký Templštejn zachráněn.

Národní památkový ústav, příspěvková organizace ministerstva kultury pověřená oblastí záchrany a rozvíjení hodnot památkového fondu na území České republiky, vyhlásil Cenu NPÚ Patrimonium pro futuro poprvé v roce 2014. Jejím cílem je upozornit na pozitivní příklady a příběhy v oblasti památkové péče, ukázat, co se povedlo, a ocenit ty, kteří se o to přičinili. Klade si za cíl podpořit vlastníky kulturních památek a další laiky i odborníky, kteří se v péči o kulturní dědictví angažují.